

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

§. II. Definitio Sacramenti latè sumpti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

rum admittitur. Eatenus quoque publice & exterius, & per characterem interius homo lecernitur a non baptizatis. Et sic etiam sano sensu sigillum quoddam dici potest. Vide Bellarminum in Praefat. & l. 1. De Sacram. c. 14. & seqq. ubi fuse errores Sectariorum circa definitionem Sacramenti refutat.

§. II.

Definitio Sacramenti late sumpti.

8. Definitio sacramenti late sumpti. Commenda dignitate in sacramenti prout est commoda ad vetera & nova.

EXCLUSIS Hæreticorum definitionibus, Theologi antiquiores Sacramentum definiunt *Signum rei sacræ*. Quæ definitio ut bona & adæquata sit, debent multa subintelligi, scilicet ut sensus sit, quod sit signum sensibile divinitus institutum practicum rei sacræ hominem sacramentis.

A Recentioribus quoque Sacramentum late sumptum, prout est commune ad antiqua & nova, variè describitur. Inter ceteras autem definitiones videtur hæc satis commoda (quæ in re est communis Doctorum) *Est signum sensibile gratiæ divinitus institutum, hominemque suo usu sanctificans vel (quod coincidit) ceremonia sacra significans gratiam, à Deo instituta, ut usu suo hominem sanctificet.* Dicitur *signum gratiæ*, scilicet sanctificantis: nam hanc non solum Sacramenta novæ legis, sed & vetera significabant, ut ex Florentino in Decreto de Armenis, & Patribus; communiq; consensu constat. Quare cum hiè describatur Sacramentum secundum rationem quatenus commune veteribus & novis, rectè additur *ly gratiæ*. Ideoque magis probanda est hæc descriptio, quam illa quæ definitur simpliciter, *signum practicum sanctitatis alicujus sive internæ sive externæ*. Ubi præterea consideratur particula *divinitus institutum*: cum alioquin etiam pænes Ecclesiam sit potestas instituendi signa practica cujusdam sanctitatis externæ seu legalis, ut patet in sacramentalibus. Dicitur *hominem suo usu sanctificans*; intellige, sive exterius, ut vetera, sive interius, ut nova.

Non rectè autem Lugo d. 1. sect. 2. n. 23. addit, omne Sacramentum etiam causare gratiam veram, quasi etiam vetera sacramenta fuerint causæ gratiæ, non quidem illa suscipienti, sed nova suscepturis: eò quod novorum Sacramentorum, adeoque gratiæ per illa dandæ erant promissiones, promissio autem sit causa moralis rei promissæ. Non rectè (inquam) id addit, prout fuse contra arguit Dicastillo d. 1. dubit. 2. Nam sic v. g. præteritus ante milenos annos esus agni etiam nunc esset causa moralis gratiæ, quæ datur in Sacramentis novæ Legis. Deinde promissio ut sit causa moralis effectûs, debet eatenus illum præcedere, & non præsupponere; vetera autem Sacramenta præsupponere.

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

nebant Christum venturum & gratiam prout ipsum dandam, uti umbra corporis præsupponit corpus. Nec tam erant promissiones (etsi non malè sic vocentur, sed sensu congruo) quàm earumdem Patribus jam factarum signa & monumenta; imò ipsæ promissiones attribus factæ Christum tamquam datorem omnis gratiæ præsupponebant.

Potissimum quod posset objici huic definitioni est, quod per illam non salvetur univocatio Sacramentorum veterum & novorum, ex eo quod sanctificatio interna & externa non conveniant univoce in ratione sanctificationis, uti nec utraque sanctitas correspondens in ratione communi sanctitatis. Sed si salvari non posset univocatio, quid inde? Ubi enim scriptum est, omnia Sacramenta esse univoce talia? Quod ad rem attinet, multi Doctores univocationem non admittunt, nisi inter Sacramenta novæ Legis, & illa antiqua, quæ conferebant seu causabant quoque gratiam sanctificantem, si quæ talia fuerint; prout fuisse circumcisionem & remedium Legis naturæ, patet *quæst. 4.* Cetera autem sunt univoce cum novis signa sanctitatis non tamen univoce causæ sanctitatis; cum nec ipsa sanctitas per illa causata sit univoce sanctitas, sed tantum figura sanctitatis, sicut homo pictus est homo.

Dices I. cum Coninck q. 60. a. 4. dub. 2. & quibusdam aliis: sicut Sacramenta nostra causant sanctitatem veram, sic vetera causabant umbraticam, ergo sunt univoce causa. Resp. Dist. Seq. sunt univoce causa in generali, Conc. univoce causa sanctitatis, Neg. Seq. Nam ad hoc deberet esse univocatio in ipsis sanctitatibus causatis. Sicut videns risum hominis & videns risum prati sunt univoce videntes ut sic, non tamen quatenus videntes risum. Et sicut pictor & generans verè conveniunt in ratione operantis, non tamen in ratione producentis hominem, eò quod hic pictum, is vivum producat, qui non fuit univoce homo. Non enim est univocatio, nisi quatenus est convenientia; hæc autem requirit convenientiam ipsarum rerum.

Dices II. cum Lugo etiam ipsa sanctitas vera & umbratica conveniunt in conceptu communi sanctitatis; puta, formæ Deo consecratiæ. Resp. in ipsa ratione consecrati (quod est terminus synonymus) esse similem æquivocationem, ut arguit Dicastillo d. 1. dubit. 3. & Arriaga d. 1. sect. 7. n. 65. Nil enim commune habet consecratio veterum Sacramentorum cum consecratione novorum, nisi quod ista hanc significaverint, scilicet filiationem Dei &c. quæ ratio signi non sufficit ad univocationem. Deinde sanctitas determinatè significat sanctitatem veram, sicut homo hominem vivum, & utrumque cum determinatione quadam

10. Univocatio veterum & novorum sacramentorum non est necessaria ad servanda.

Conveniunt in ratione signi, sed non in ratione cause sanctitatis.

11. Quod solutione objectionis confirmatur.

12. Dissolvitur altera obiectio.

quadam alienante sanctitatem umbraticam sive hominem pictum. Alioquin pariter dici poterit homo vivus & homo pictus esse univocè homo, canis terrestris & marinus esse univocè canis; concipiendo seu fingendo, quòd ly *homo* significet conceptum communem, scilicet sensibile coloratum certâ figurâ & proportione præditum, ly *canis* substantiam corpoream præditam figurâ utique conveniente.

13. *Arriaga* propria & univocam notionem Sacramenti statuit in ratione pignoris gratiæ.

Dices III. cum *Arriaga*: Sacramenta vetera & nova conveniunt univocè in ratione pignoris gratiæ: propria autem notio Sacramenti consistit in hoc, quòd sit *ceremonia sacra sensibilis, stabili, in pignus gratiæ instituta*, proat ipsum definit *Arriaga disp. 1. sect. 5.* Quare non requirit, ut Sacramentum sit causa moralis gratiæ (quod asserentem *Lugo* refutat n. 46. & seqq.) sed merum pignus gratiæ promissæ; pignus autem præsupponit rem promissam, daturque in assecurationem. Sacramentum itaque (ut habet n. 43.) est quasi quædam Dei loquela, quâ nobis exterius promittit dare gratiam, seu est quasi pignus, quo se ipsum obligat ad eam conferendam, vel statim quando exercetur, ut contingit in nostris, vel post aliquod tempus, ut contingebat in antiquis, per quæ promittebatur gratia hoc tempore danda per Sacramenta novæ Legis. Ita hic Auctor, in quem sæpius incidi; qui quidem videtur professionem fecisse impugnandi aliorum sententias, an potius, quem stabilendi suas, alii judicent. Quare fusillimè per integram ferè Disputationem primam occupatur refutandis aliorum Definitionibus & explicationibus; quarum tamen nonnullæ vel solum sunt datæ pro Sacramenti strictè dictis, qualia sunt nova, vel facillè recto sensu explicari possunt. Ipse autem novam definitionem astruens ceteris refutatis, id quod potissimum erat, non satis ostendisse videtur, proprium nempe conceptum Sacramenti consistere in ratione pignoris. Itaque

14. *Quod reprobatur.*

Resp. Definitionem istam displicere ob suam novitatem; cum hæctenus ratio Sacramenti putata fuerit consistere in ratione, tum signi, tum causæ sanctitatis. Estque potius neganda univocatio veterum & novorum Sacramentorum, quàm communis & ad eod recepta ratio Sacramenti. Deinde insolens est locutio in Ecclesia, ut v. g. Eucharistia (idem est de aliis Sacramentis novæ Legis) dicatur pignus gratiæ; sed potius dicitur ipsa pignus futuræ gloriæ. Et merito cum pignus propriè detur creditori ad securitatem seu in securæ solutionis assecurationem; nec locum habeat, quando ipso facto fit solutio, immo per illud ipsum, quod pignus dici contenditur: prout in ipsa susceptione Sacramentorum novæ Legis, immo per ipsamet Sacramenta confertur & donatur gratia promissa: quæ proinde non

tam sunt pignora, quàm vasa seu instrumenta significantia gratiam quam continent, ut Catholici loquuntur. Insuper quod attinet ad vetera Sacramenta, hæc non desinere esse talia, hoc ipso quòd sunt signa sacra gratiæ hominem ex divina institutione sanctificantia, quantumvis deesset illis præterea ratio pignoris. Nec potest merito verti in dubium, quin (quod habet communis & fundatus conceptus) circumcisio quatenus parvulis Judæorum conferebatur in præsentem gratiam originalis remissivam (prout ipsam contulisse fatetur etiam *Arriaga*) fuerit verum Sacramentum; & tamen ipsam non fuisse pignus gratiæ istius præsentis, sed tantum futuræ in nova Legge, supponit idem *Arriaga sup. n. 57. & seq.* Denique minus aptè Sacramentis Mosaisicis videtur congruere ratio pignoris, sed potius figuræ futuræ gratiæ, & signi præteriti fœderis: tum quia pignus dari solet provisionaliter illis ad quos alioquin pertinet ipsum principale quod solvendum est; gratia autem conferenda per novæ Legis Sacramenta non pertinebat ad veteres Prophetas & Israëlitas, sed ad Christianos. Tum quia pignus solet habere, valorem quodammodo proportionatum & notum accipientibus ipsum pignus, ut inde assecurentur de futuro; umbra autem istæ legales nil magni præter meram significationem continebant aut valebant. Secus quàm Eucharistia, quæ nobis est pignus futuræ gloriæ, quatenus inde assecuramur de illa, dum etiam in hoc exilii Christus semetipsum nobis in cibum & potum exhibet.

Sed instabis: statuendo Sacramentum ut sic esse pignus gratiæ optime patet, quòd Sacramenta, etiam qualia erant antiqua, à solo Deo principaliter institui potuerunt, cum tamen possit etiam per homines v. g. Ecclesiam institui signum gratiæ sanctificantis legaliter seu externè. Resp. quòd ex communi conceptu & usit. vox *Sacramentum* significet sola hujusmodi signa instituta à Deo, cuius uti est instituire Synagogam & Ecclesiam, sic & communia Symbola, quæ Sacramenta vocentur, quidquid sit de eo, an homines possint instituire signa de cetero similia. Deinde adhuc id non possent homines instituire scilicet signa infallibiliter promissiva vel collativa gratiæ sanctificantis, sive signa infallibilia gratiæ per ipsum instituentem donandæ in præsentem aut futuro; qualia sunt & esse intelliguntur Sacramenta à Deo instituta. Quàmvis homines possint signum sensibile instituire specularitè significans essentiam gratiæ v. g. vocem *gratia*, uti voces significantes Deum, Trinitatem, Chæmeram &c. & similiter possunt sanctitatem quamdam externam legali similem (non tamen illam ipsam, quam Deus in sua lege determinaverat) per aliqua Symbola conferre.

16. An vel qualiter à ratione sacramenti excludantur vetera sacrificia.

In stabis iterum: Non satis excluduntur à ratione Sacramenti sacrificia vetera; quæ omnia alioquin forent dicenda Sacramenta. Item ceremoniarum multarum, varie probabiliter (ut censet *Arriaga d. 1. sect. 2. in fine*) à Christo post resurrectionem per se immediate instituta, & Apostolis tradita, ac perpetuo in Ecclesia servata, forent alioquin Sacramenta. Resp. nos Sacramenta vetera æquè facile excludere, quàm excludat *Arriaga*; quòd scilicet quæ sacrificia non sint instituta in signa gratiæ, sed præcisè ad protestandum ex parte nostra supremum Dei dominium. Deinde non omnia conferbant sanctitatem legalem. Quæ verò illam conferbant (estò illam contulissent omnia) dicantur merè & concomitanter fuisse Sacramenta; quod inde inconveniens sequitur? Quod autem addit *Arriaga* de ceremoniis per Christum immediate institutis, est nova & mera conjectura; habens hoc etiam inconveniens, quòd non forent illæ mutabile per Ecclesiam: cum tamen præter ea quæ ad substantiam Sacramentorum spectant, cetera subsint dispositioni Ecclesiæ, juxta communissimam Doctrinam, quæ colligitur ex *Trid. sess. 21. c. 2.* Unde Christus per se illas non instituit, sed de instituendis per Ecclesiam Apostolos instruxit. Quòd si verè tales ipsi instituisent, quæ & forent signa divina gratiæ habitualis, & sanctificarent quodammodo, consequenter forent Sacramenta; sed non fuisse dicta seu causativa gratiæ, qualia sunt solùm septem in nova Lege juxta fidem.

§. III.

Definitio Sacramenti strictè dicti.

17. Sacramentum strictè dicti multiplex definitio.

SACRAMENTUM strictè dictum nil est aliud, quàm Sacramentum collativum gratiæ sanctificantis. Quod quidem diversimodè defini solet; videlicet *Signum sensibile gratiæ ad nostram sanctificationem* (subintellige, efficiendam) *divinè institutum*. Vel (ut definit *Catechismus Romanus Tit. de Sacram. in genere*) *Res sensibus subjecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis & justitiæ, tum significanda, tum efficienda vim habet*. Quæ definitiones etiam possent accommodari Sacramentis latè dictis; sanctitatem scilicet & sanctificationem sumendo generatim. Aliter & satis clarè defini potest: *Signum sensibile institutum à Deo ad conferendum infallibiliter ex opere operato gratiam sanctificantem homini suscipienti non indisposito*. Ita serè *Poncius dist. 41. q. 1. n. 3.*

18. Definitio stricti.

Denique *Scotus 4. d. 1. q. 2. n. 9.* aliam assignat definitionem, in qua magis explicatur effectus, finis & subjectum Sacramenti; nempe, *Signum sensibile gratiam vel effectum Dei gratuitum ex institutione divina efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis viatoris*, Quæ definitione explicatà, ceteræ quoque

sufficienter declaratæ manebunt.

Dicitur *signum sensibile*. Sufficit autem, ut absolute secundum aliquid sit per se sensibile, & per illud ipsum reliqua fiant quodammodo sensibilia. Unde quædam partes aliquorum Sacramentorum, non sunt per se & immediate sensibiles; ut contritio, quæ est pars Sacramenti poenitentiae, & proditur per externam confessionem. Et consensus mutuus, qui est pars Sacramenti matrimonii, & proditur per signum consensus expressivum. Sic denique in Eucharistia corpus Christi fit sensibile per species & verba.

Qualiter sacramentum debeat esse sensibile.

19. Et quare.

Ceterum etsi Deus absolute potuisset instituire sensibilia & merè spiritualia gratiæ signa (quæ non forent Sacramenta juxta præsentem acceptionem, sive ejusdem rationis cum præsentibus, etsi juxta aliam vocis institutionem aut acceptionem Sacramenta dici possent) congruenter tamen pro hominibus sensibilibus sensibilia instituit: nam (ut pulchrè ait *Chrysost. Hom. 83. in Matth.*) *Si in incorporeus esses, nuda ipsa dona tradidisset tibi: quoniam verò corpori conjuncta est anima tua, in sensibilibus intelligenda tibi traduntur*. Deinde non nisi per signa sensibilia possunt homines congregari & uniri in unum corpus Ecclesiæ visibilis, ac ab aliis discerni; ut rectè *Aug. l. 19. contra Faustum c. 11.* & alibi. Denique si intelligibilia tantum media salutis nobis fuissent data, non potuissent per homines applicari, & consequenter non fuisset subordinatio inter homines quoad participationem mediourum salutis; ex qua tamen subordinatione multum fovetur humilitas & charitas inter membra ejusdem corporis Ecclesiæ, dum videlicet pastores, aliæque Ecclesiasticæ personæ exercent officium charitatis administrando, & subditi humilitatis petendo. Plures congruentiæ videri possunt in *Catechismo Romano*, & apud alios.

Additur in definitione *gratiam*, intellige habitualem seu sanctificantem. Secundariò tamen & minus principaliter possent etiam comprehendi gratia actualis, quam Sacramenta ultra habitualement quoque conferunt; ut postea patebit.

20.

Dicitur insuper, *veleffectum Dei gratuitum*, intellige, accumulativè, q. d. vel etiam effectum gratuitum, eumque non quemlibet, sed talem, qui etsi secundum se non sit gratia actualis vel habitualis, confertur tamen à Deo ad gratiam suscipienti vel alteri conciliandam; prout est character sacramentalis. Similiter Sacramentum Eucharistiæ cum sit aliquid permanens, non significat proximè & primariò gratiam, quæ tantum in illius usu seu sumptione confertur; sed corpus & sanguinem Christi: quæ tamen possunt quoque intelligi nomine gratiæ, non quidem accidentaliter, sed substantialiter.